

BRIEFWISSELING TUSSEN ADVOCATEN

Stafhouder Edgar BOYDENS

HOOFDSTUK I. INLEIDING

De briefwisseling tussen advocaten is vertrouwelijk; dit wil zeggen dat deze briefwisseling niet mag overgelegd worden, noch in rechte, noch daarbuiten. De vertrouwelijkheid van de briefwisseling is de regel, de niet-vertrouwelijkheid de uitzondering. De uitzonderingen zullen dus beperkend moeten worden geïnterpreteerd. Deze uitzonderingen zijn bijzonder schaars en goed gedefinieerd. Toch zijn er heel wat problemen in verband met de overlegging van briefwisseling tussen advocaten. Dit blijkt evenwel niet zo zeer uit een problematische toepassing van het reglement of van de CCBE – gedragscode, maar wel uit een gebrek aan kennis van het reglement. Wie zich conformeert naar deze voorschriften – die niet zo verwarrend en complex zijn als sommige vooropstellen – voorkomt problemen.¹ Deze uiteenzetting wil dan ook een poging zijn om de inhoud van de reglementen zo overzichtelijk mogelijk voor te stellen of in herinnering te brengen.

HOOFDSTUK II. VERTROUWELIJKHEID EN BEROEPSGEHEIM

De vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten wordt vaak in verband gebracht met het beroepsgeheim van de advocaat. Nochtans hebben beiden niet zoveel met elkaar te zien als soms wordt aangenomen.² Sommige beweren zelfs dat het reglement betreffende de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten getuigt van het feit dat het veeleer gaat om een bescherming van de advocaten dan van de cliënten. Vooral het feit dat men de vertrouwelijkheid van de briefwisseling als een aspect van het beroepsgeheim beschouwt, zou een aanwijzing zijn van het feit dat het er misschien om gaat advocaten te beschermen tegen ongewilde of gewilde loslippigheid.³ In ieder geval was de bedoeling van de vertrouwelijkheid van de briefwisseling om contacten, onderhandelingen en mogelijke regelingen te vergemakkelijken tussen advocaten. Onderhandelen over een minnelijke regeling is vaak niet mogelijk indien advocaten niet de mogelijkheid hebben in volle vertrouwelijkheid de voorstellen van cliënten uit te wisselen⁴. De ontwikkeling van de

¹ D. LINDEMANS, *Briefwisseling tussen advocaten*, uitgegeven door de Orde van Advocaten te Antwerpen, 2002 – 2003.

² J. STEVENS, *Regels en gebruiken van de advocatuur te Antwerpen*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1990, nr. 828.

³ M.E. STORME, *De toekomst van het burgerlijk proces – het proces van de feiten*, openingsrede van het Vlaams genootschap te Brussel, 8 november 1991, nr. 10.

⁴ J. STEVENS, *o.c.*, nr. 828.

opvatting in verband met de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten loopt parallel met de ontwikkeling van ons beroep zelf. Daarbij is het beroepsgeheim niet aan de orde. De advocaat die geroepen was om raad te geven, te verzoenen en te pleiten moest vertrouwelijk kunnen onderhandelen en corresponderen.⁵ Naarmate de advocaat ook ging optreden als mandataris ad litem begon hij ook meer proceshandelingen te stellen. In plaats van met de gerechtsdeurwaardersakte te werken of met een brief van de cliënt zelf, moesten de brieven van advocaten als officieel beschouwd worden, maar dat gaf wel aanleiding tot betwistingen. In heel die ontwikkeling komt het beroepsgeheim van de advocaat nooit aan bod.

Toch zal men moeilijk kunnen ontkennen dat de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten nauw verbonden is met het beroepsgeheim, als men aanneemt dat het beroepsgeheim één van de belangrijkste middelen is om de onafhankelijkheid van de advocaat, zowel in de uitoefening van het beroep als in de organisatie ervan, te waarborgen. Die onafhankelijkheid, ook ten overstaan van de cliënt brengt mee dat een advocaat aan zijn confrater voorstellen moet kunnen doen die vertrouwelijk blijven. Tot slot weze vermeld dat ook het Hof van Cassatie reeds heeft geoordeeld dat de advocaat die gebruik maakt van briefwisseling tussen advocaten die met toestemming van de Stafhouder wordt overgelegd en dus haar vertrouwelijk karakter verliest op grond van het reglement van de Nationale Orde, het beroepsgeheim niet schendt, en zo ook een verwijzing maakt van vertrouwelijke briefwisseling naar beroepsgeheim.

⁵ P.J. HERLA, “La correspondance des avocats est-elle confidentielle”, *Pand. Pèr.* 1939, 125; D. LINDEMANS, *o.c.*, 6.

HOOFDSTUK III. REGELGEVING

De vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten was tot halverwege de 20^{ste} eeuw een uit de praktijk gegroeide gewoonte. Men heeft zich altijd verzet tegen het overleggen in rechte van briefwisseling tussen advocaten door de vertrouwelijkheid ervan in te roepen, al nam men wel aan dat die briefwisseling niet vertrouwelijk was als de advocaat brieven schreef als mandataris van zijn cliënt, in plaats van zijn cliënt. Sommige rechtspraak oordeelde eveneens dat mededelingen tussen advocaten om een zaak in staat te stellen of om dadingen te sluiten niet vertrouwelijk waren.⁶ De eerste regelingen op nationaal gebied kwamen er met een beslissing van de conferentie van de Stafhouders die in 1956 werd bijeengeroepen door de toenmalige Stafhouder van Brussel, Charles VAN REEPINGHEN nadat eerder een protocol was vastgesteld door de conferentie van Stafhouders op 26 maart 1955 met de volgende vier beginselen:

- de briefwisseling tussen advocaten is bekleed met het vertrouwelijk karakter;
- de overlegging in rechte wordt slechts uitzonderlijk toegestaan en met voorafgaande toestemming van de Stafhouder die soeverein oordeelt;
- de vermeldingen “niet vertrouwelijk” of “officieel” veranderen niets aan dit strikt karakter; zelfs de mede-ondertekening door de cliënt, die slechts een uitvlucht kan zijn, beperkt het appreciatierecht van de Stafhouder niet;
- ontsnappen enkel aan het vertrouwelijk karakter, de verbintenissen, de overeenkomsten of de toestemmingen vastgesteld in de briefwisseling tussen advocaten, indien deze gehandeld hebben als mandataris van hun cliënten. En dan nog oordeelt de stafhouder.

De Brusselse raad van de Orde heeft het akkoord van de Stafhouders bijgewerkt en in een besluit gegoten van 21 en 28 juni 1960 waarna het uiteindelijk gekomen is tot een reglement van de Nationale Orde op 6 juni 1970. Dit reglement, mits enkele aanpassingen is nog steeds de reglementaire basis voor de nationale briefwisseling tussen advocaten.

Op internationaal niveau waren er eerst een aantal bilaterale overeenkomsten, waarin ondermeer het statuut van de briefwisseling werd geregeld⁷; de C.C.B.E. deed met de verklaring van Perugia ondermeer een aanbeveling inzake het overleggen van briefwisseling, maar moest rekening houden met de verschillende benadering van de vertrouwelijkheid van contacten tussen advocaten in de verschillende lidstaten van de Europese Gemeenschap.

De aanbeveling bestond erin dat de advocaat die een vertrouwelijke mededeling wil doen aan een confrater van een land dat onderworpen is aan een afwijkend stelsel, vooraf aan die confrater diende te vragen of hij de vertrouwelijkheid van de mededeling aanvaardde en in welke mate. Het is die aanbeveling die thans is opgenomen in de gedragscode van de C.C.B.E. van 28 oktober 1988, gewijzigd op 28 november 1998, 6 december 2002 en 19 mei 2006. De Algemene Raad van de

⁶ Kh. Luik 16 december 1910, *Jur. Liège* 1911, 80.

⁷ Zie ondermeer de overeenkomst tussen de balies van Brussel en Parijs van 12 december 1977, artikel 3.

Nationale Orde van Advocaten, later de Algemene Vergadering van de Orde van Vlaamse Balies, heeft deze Europese gedragscode als eigen reglement overgenomen op 12 oktober 1989, respectievelijk 31 januari 2007.

§ 1. DE EUROPESE GEDRAGSCODE

De Europese gedragscode is op 12 oktober 1989 bekrachtigd door de Algemene Raad van de Nationale Orde en is zo een reglement geworden dat ook alle Belgische advocaten bindt in hun betrekkingen met de buitenlandse advocaten. Intussen werd de Europese gedragscode al een aantal malen aangepast⁸; de O.V.B. bekrachtigde op 31 januari 2007 de laatste versie en de officieuze Nederlandse vertaling ervan.⁹ Tevens werd overeenkomstig artikelen 496 en 507 Ger. W. het reglement van de Nationale orde van 12 oktober 1989 vervangen.

De doelstellingen van de Europese gedragscode worden opgenomen in artikel 1.3:

“De voortschrijdende integratie van de Europese Unie en het Europees economisch gebied, en de intensivering van de grensoverschrijdende activiteiten van de advocaten binnen het Europees economisch gebied hebben het in het algemeen belang noodzakelijk gemaakt uniforme regels vast te stellen, die voor iedere advocaat in het Europees economisch gebied gelden voor zijn grensoverschrijdende activiteiten, ongeacht tot welke balie hij behoort. De vaststelling van zulke regels heeft voornamelijk tot doel de moeilijkheden te verminderen die voortvloeien uit de toepassing van twee stelsels van gedragsregels.”

Bovendien hebben alle beroepsorganisaties van advocaten binnen de C.C.B.E.¹⁰ de wens uitgedrukt dat de regels van die gedragscode

- van nu af aan erkend zullen worden als de uiting van de consensus tussen alle balies van de Europese Unie en het Europees economisch gebied;
- ten spoedigste toepasselijk zullen verklaard worden op de grensoverschrijdende activiteiten van de advocaat in de Europese Unie en het Europees economisch gebied;
- in acht zullen worden genomen bij iedere herziening van interne gedragsregels met het oog op een geleidelijke harmonisatie daarvan;¹¹

⁸ Op 28 november 1998, 6 december 2002 en 19 mei 2006.

⁹ De officieuze Nederlandse vertaling kwam samen met de Nederlandse Orde van Advocaten tot stand en heeft dus soms verrassende passages.

¹⁰ Voor België zijn dat de Orde van Vlaamse Balies en de Ordre des Barreaux francophones et germanophone.

¹¹ De Franse Orde te Brussel toonde zich in dat verband niet de beste leerling toen artikel 157 van de Recueil des Règles Professionnelles in 2000 werd gewijzigd. Het is vanaf dan een advocaat in Brussel Frans toegestaan een ingebrekestelling te versturen rechtstreeks aan de cliënt van de confrater, op voorwaarde dat hij tezelfdertijd een kopie laat worden aan die confrater. Deze toevoeging is in strijd met de algemene beginselen van onze deontologie, meer bepaald met de regel van de loyaliteit, maar houdt geen rekening met de bepalingen van de Europese gedragscode, meer bepaald artikel 5.5. Ook de laatste versie van de Europese gedragscode voorziet dat *de advocaat geen rechtstreeks*

- de basis zullen vormen voor de interpretatie en de toepassing van de interne gedragsregels.

Ratione personae geldt de gedragscode voor advocaten in de zin van de richtlijn 77/249/EEG en richtlijn 98/5/EG en voor de advocaten van de waarnemende leden van de C.C.B.E. Ratione materiae zullen de regels van de Europese gedragscode van toepassing zijn op de grensoverschrijdende activiteiten van de advocaten binnen de Europese Unie en het Europees economisch gebied. Onder grensoverschrijdende activiteiten wordt dan verstaan, alle professionele contacten met advocaten uit andere lidstaten en de professionele activiteiten van de advocaat in een andere lidstaat, ook al begeeft hij zich niet daarheen. De Europese gedragscode is dus van toepassing op grensoverschrijdende activiteiten van de advocaat binnen de Europese Unie en het Europees economisch gebied.

Wat de briefwisseling betreft, worden in de Europese gedragscode slechts twee bepalingen opgenomen in verband met de briefwisseling tussen advocaten¹²:

“De advocaat, die aan een advocaat van een andere lidstaat mededelingen wenst te doen, die hij als vertrouwelijk of als “without prejudice” beschouwd wil zien, dient dit voornemen duidelijk kenbaar te maken vóór het verzenden van de eerste van deze mededelingen.”

“Indien de toekomstige geadresseerde aan deze mededelingen geen vertrouwelijk of “without prejudice” karakter kan verlenen, dient hij de afzender daarover onverwijld te informeren.”

Het basisprincipe blijft ook in de vernieuwde Europese gedragscode hetzelfde: de niet vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten. Toch is er een essentiële wijziging vast te stellen in deze nieuwe versie van de Europese gedragscode. Waar voorheen was vermeld dat de advocaat, als hij de vertrouwelijkheid wenste van een brief of een mededeling, dit moest vermelden “bij de verzending”, is nu duidelijk gesteld dat de vertrouwelijkheid moet bedongen zijn “voor het verzenden van de eerste van deze mededelingen”.

Dat heeft ook een lichte wijziging van het tweede artikel als gevolg. Voorheen moest de geadresseerde de brief terugsturen zonder de inhoud ervan bekend te maken als hij de vertrouwelijkheid niet aanvaardde; vanaf nu is er, gelet op de bepalingen van artikel 5.3.1, geen sprake meer van terugzenden. De ontvangende advocaat moet nu onmiddellijk een standpunt innemen over de vraag tot vertrouwelijkheid van de mededelingen die hij op dat ogenblik nog niet heeft ontvangen. Deze meer Angelsaksisch geïnspireerde regeling, die ook grotendeels terug te vinden is in de nationale regelgevingen van Ierland, Duitsland en Denemarken, is niet de leidraad van onze nationale regeling. Zoals in Frankrijk, Luxemburg, Spanje, Portugal, Italië en Griekenland, is de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten bij ons de regel.

contact mag opnemen met iemand, van wie hij weet dat deze wordt vertegenwoordigd of bijgestaan door een ander advocaat, tenzij die andere advocaat zijn toestemming heeft gegeven.

¹² Artikel 5.3 van de CCBE-gedragscode.

§ 2. HET REGLEMENT VAN DE NATIONALE ORDE

Het reglement van de Nationale Orde van Advocaten betreffende het overleggen van briefwisseling tussen advocaten¹³ verbindt krachtens artikel 507 Ger. W. alle advocaten, zowel voor briefwisseling binnen als buiten het arrondissement, en, zolang de OVB en de OBFVG geen eigen reglementen uitvaardigen¹⁴, in heel België. De regels betreffen enkel briefwisseling tussen advocaten in hun hoedanigheid van raadsman van een partij, als advocaat dus. Het reglement is dus niet van toepassing - en de briefwisseling is dus in beginsel niet vertrouwelijk - wanneer men als advocaat correspondeert met een advocaat- gerechtelijk mandataris of een confrater syndicus. Maar ook de briefwisseling van een advocaat naar de notaris, naar de rechtbank of naar een gerechtsdeskundige is niet vertrouwelijk. Hetzelfde geldt overigens voor de briefwisseling tussen een advocaat en een confrater in diens privé aangelegenheden. Zo zal ook de brief van een opgevolgde advocaat naar een opvolgende advocaat, waarin uitleg wordt gegeven over de wijze waarop hij zijn mandaat heeft uitgeoefend, niet vertrouwelijk zijn. Hetzelfde geldt overigens voor de brieven van een advocaat naar een andere advocaat, waarin een opdracht wordt gegeven om namens een cliënt iets te doen.¹⁵

I. Algemene regel: de vertrouwelijkheid

Artikel 1 van het reglement bepaalt dat:

“De briefwisseling tussen advocaten is vertrouwelijk. Zelfs indien de advocaten het eens zijn, mag zij enkel overgelegd worden met de toestemming van het hoofd van de orde. Deze beslissing betreft zowel het gebruik in rechte als er buiten.”

De vertrouwelijkheid is dus de algemene regel, dit wil zeggen dat de briefwisseling tussen advocaten noch in rechte noch daarbuiten mag overgelegd worden. Er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt naar de vorm (e-mail, fax of enige andere drager), noch naar de inhoud. Het gaat dus om elke mededeling, ook de mededeling van stukken en de bijlagen van een brief. Advocaten kunnen van deze regel niet afwijken, tenzij met toestemming van de stafhouder.

De vraag is nu maar: wanneer zal de stafhouder toestemming verlenen? Niet als het om niet vertrouwelijke brieven gaat, met andere woorden als het om een van de vijf uitzonderingen gaat vervat in artikel 2. In die gevallen immers is de toestemming van de stafhouder niet vereist. Tenzij partijen het niet eens zouden zijn over het al dan niet vertrouwelijk karakter. Voor de neerlegging van officiële of niet vertrouwelijke brieven is dus geen toestemming van de stafhouder vereist, wel voor de neerlegging van vertrouwelijke brieven. De stafhouder zal in de rechtsleer bijzonder weinig

¹³ Reglement van 6 juni 1970, 6 maart 1980, 8 mei 1980 en 22 april 1986.

¹⁴ Binnen de OBFVG is reeds een ontwerpreglement opgesteld, waarin een aantal principes en uitzonderingen worden gewijzigd.

¹⁵ J. STEVENS, *o.c.*, 836.

houvast vinden. Volgens sommigen kan de stafhouder “niet zonder meer” de overlegging van briefwisseling tussen advocaten toelaten.¹⁶ Anderen zijn dan weer de mening toegedaan dat de loyaliteit als criterium moet dienen.¹⁷ Persoonlijk meen ik dat de stafhouder enkel de toelating tot overlegging van briefwisseling kan verlenen indien hij na een afweging van alle belangen, daarin begrepen de onafhankelijkheid en het beroepsgeheim van de advocaten zelf, van oordeel is dat de weigering tot overlegging de rechten van één of meerdere partijen onherstelbaar en onevenredig zou schenden. Sinds 2003 besliste de vergadering van Vlaamse stafhouders evenwel dat de regel van de vertrouwelijkheid beperkend moest geïnterpreteerd worden. Dit heeft ertoe geleid dat de stafhouderrol in feite werd beperkt tot een toezicht op de juiste toepassing van artikel 2 van het reglement. Sindsdien worden vertrouwelijke brieven tussen advocaten, zelfs indien zij het eens zijn, nog slechts uitzonderlijk neergelegd en dan nog meestal onder de vorm van een protocol of omdat de toepassing van artikel 2 van het reglement tot een oneigenlijk gebruik ervan zou leiden.

De vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten geldt niet alleen in rechte, maar ook daarbuiten. Mededelingen van brieven aan of van confraters in kopie aan de cliënt vergen dus wel een bijzondere zorg, al was het maar om de vertrouwelijkheid te garanderen. Bepaalde balies, zoals Brussel, hebben daarvoor richtlijnen uitgevaardigd: de meest voorkomende is het weg kopiëren van de hoofding, de naam en de handtekening van de confrater, of de duidelijke vermelding “vertrouwelijk” op de brief van de confrater die men in kopie aan de cliënt overmaakt.

II. De uitzonderingen

- “1. elke mededeling die een akte van de rechtspleging uitmaakt of vervangt;*
 - 2. elke mededeling die uitdrukkelijk als niet vertrouwelijk bestempeld een eenzijdige verbintenis zonder voorbehoud inhoudt;*
 - 3. elke mededeling, zonder voorbehoud en niet vertrouwelijk gedaan, ten verzoeken van een partij, om er kennis van te geven aan een andere partij, op voorwaarde dat de geadresseerde ze uitdrukkelijk aanvaardt als zijnde niet vertrouwelijk;*
 - 4. elke schriftelijke mededeling met vermelding ‘niet vertrouwelijk’ die uitsluitend de nauwkeurige omschrijving van precieze feiten bevat, alsmede het antwoord daarop, en die hetzij een deurwaardersexploot, hetzij een mededeling van partij tot partij vervangt;*
 - 5. elke mededeling, zelfs vertrouwelijk gedaan uit naam van een partij, wanneer ze bepaalde voorstellen behelst die onvoorwaardelijk, uit naam van de andere partij worden aangenomen;*
- De beschikkingen van onderhavig artikel gelden enkel voor die mededelingen welke niets anders behelzen dan wat onder 1, 2, 3, 4 en 5 vermeld is.”.*

Er zijn in het reglement vijf uitzonderingen voorzien op de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten. Die uitzonderingen zullen dus – zoals ook de Vlaamse

¹⁶ J. STEVENS, *o.c.*, 838.

¹⁷ G. DE LEVAL, *Institutions judiciaires*, Luik, Coll. Sc. Fac. Dr. L., 458.

Stafhouders overeenkwamen in 2003 – beperkend moeten worden uitgelegd. Bovendien kunnen vooraf reeds twee belangrijke categorieën worden uitgesloten:

- de zogenaamd gemengde brieven: artikel 2 van het reglement bepaalt *in fine* duidelijk dat: “de beschikkingen van onderhavig artikel gelden enkel voor die mededelingen welke niets anders behelzen dan wat onder 1, 2, 3, 4 en 5 vermeld is”. Heel wat betwistingen tussen confraters gaan eigenlijk over gemengde brieven; brieven waarin naast de officiële mededeling, tevens gewone vertrouwelijke vermeldingen worden toegevoegd. Ook wordt in de moderne informaticasystemen vaak gebruik gemaakt van de mogelijkheid om brieven aan verschillende bestemmingen te adresseren, wat uiteraard met vertrouwelijke mededelingen niet mogelijk is indien zij naar andere partijen dan naar advocaten, raadsman van tegenpartijen of medepartijen, worden gericht. Er dient dan ook vermeden te worden om een brief met vertrouwelijke mededelingen tezelfdertijd te adresseren aan andere bestemmingen dan een tegenstrever – confrater. Het gevaar is dat dergelijke briefwisseling geen vertrouwelijk karakter mee behoudt, maar dat anderzijds ook het beroepsgeheim wordt geschonden. Ook past het niet om in officiële brieven te verwijzen naar vertrouwelijke brieven van de tegenstrever door daaruit te citeren bijvoorbeeld. Indien een brief verwijst naar een vertrouwelijke brief, of gegevens hiervan overneemt, zal ook deze brief in de regel vertrouwelijk moeten blijven.
- een tweede vaak voorkomende betwisting ontstaat naar aanleiding van het antwoord van een advocaat op een aanmaning, verzonden door de raadsman van de wederpartij aan de cliënt van de antwoordende advocaat. Men gaat ervan uit dat dergelijke brieven altijd officieel zijn: ten onrechte. In het reglement van de Nationale Orde is hiervoor geen enkele steun te vinden. Men zou kunnen teruggrijpen naar de vierde uitzondering, met name de schriftelijke mededeling met de vermelding “niet vertrouwelijk” die uitsluitend een nauwkeurige omschrijving van precieze feiten bevat die hetzij een gerechtsdeurwaarderexploit, hetzij een mededeling van partij tot partij vervangt. Doch al te vaak bemerkt men in de brieven van de advocaten een volledige redenering die niet meer precieze feiten in weerlegging van de door de tegenpartij aangehaalde feiten vermeldt. Stafhouders krijgen dan vaak de opmerkingen bij dergelijke betwistingen dat het “schijnheilig” overkomt dat men een ontwerpbrief moet opstellen die dan door de cliënt zou moeten verstuurd worden. Dat is de prijs die de advocaten dienen te betalen voor het gemak van de confidentiële briefwisseling, die als voornaamste oogmerk heeft overleg tussen advocaten en dus een minnelijke regeling te vergemakkelijken.¹⁸ Heel wat advocaten zullen dan bij ontvangst van dergelijke brief – het antwoord op een ingebrekestelling – aan hun tegenstrever laten weten dat zij het officieel karakter niet aanvaarden omdat dit schrijven niet in overeenstemming is met het reglement van de Nationale Orde. Dit zou op het eerste gezicht deloyaal kunnen lijken, maar dergelijk verwijt is onterecht.¹⁹ De advocaat die antwoordt op een aanmaning dient immers het

¹⁸ Zie advies nr. 28 van het departement deontologie van de OVB, nr. 2.

¹⁹ D. LINDEMANS, *Briefwisseling tussen advocaten*, uitgegeven door de Orde van Advocaten te Antwerpen, 2002 – 2003, nr. 8.

reglement in acht te nemen. Naleving van het reglement verlangen kan moeilijk als deloyaal worden beschouwd. De loyaliteit vergt evenwel dat men zich binnen redelijke termijn verzet tegen het officieel karakter van dergelijke briefwisseling en niet de indruk laat ontstaan dat het officiële karakter ervan aanvaard wordt. Men kan door niet te antwoorden of laattijdig te antwoorden de tegenstrever in de waan laten dat het antwoord in rechte zal kunnen worden overgelegd. Dit is onaanvaardbaar. Bovendien zal ook de advocaat die de aanmaning heeft verzonden niet mogen ontkennen dat er gereageerd is op zijn aanmaning; ten bewijze van het bestaan van een reactie zal de antwoordende advocaat evenwel de brief niet mogen neerleggen, en evenmin de inhoud ervan in besluiten weergeven. Niet alle schrijvers delen die mening.²⁰

A. Uitzondering 1: Elke mededeling die een akte van rechtspleging uitmaakt of vervangt

Met een akte van rechtspleging wordt een proceshandeling bedoeld.²¹ Wat juist bedoeld wordt met een proceshandeling is niet éénduidig vast te stellen.²² Het begrip proceshandeling of akte van rechtspleging dekt wel een grote lading. Het kan niet enkel gaan om handelingen van advocaten, maar ook van magistraten, griffiers, en partijen. Dat mededelingen die een akte van rechtspleging of een proceshandeling uitmaken officieel zijn spreekt voor zichzelf. Indien het Gerechtelijk Wetboek de betrokken advocaat of partij verplicht of toelaat om zo een mededeling te doen kan een reglement moeilijk bepalen dat dergelijke mededeling vertrouwelijk moet gebeuren.

Voor zover dergelijke mededelingen geen andere bepalingen bevatten, zijn brieven die een akte van rechtspleging uitmaken of een proceshandeling stellen niet vertrouwelijk, zoals: een brief van berusting in een vonnis (al is een bijzonder mandaat van de cliënt hiervoor op zijn plaats); de brief waarmee een advocaat aan zijn tegenstrever stukken meedeelt, terugbezorgt, of een conclusie overmaakt of opvraagt, de brief waarmee aan de tegenstrever kopie wordt megedeeld van de brief aan de rechtbank tot melding van tussenkomst in een procedure, of aan de deskundige. De brief waarbij de advocaat vordert dat de rechtspersoon de identiteit zou meedelen van de natuurlijke personen die zijn organen zijn en het antwoord daarop zijn niet vertrouwelijk. De bepaling van artikel 703 Ger. W. voorziet hier immers in.²³ Deze vaststelling houdt niet in dat elk verzoek tot mededeling van een stuk aan de advocaat van de wederpartij officieel is. Integendeel, het is noodzakelijk dat dergelijk verzoek een akte van rechtspleging en dus een proceshandeling, uitmaakt.

²⁰ P. LAMBERT, *Règles et usages de la profession d'avocats du barreau de Bruxelles*, Brussel, Bruylant, 1994, 582.

²¹ Zie ook artikel 860 Ger. W.

²² Zie ondermeer J. VAN COMPENOLLE, "Le code judiciaire et la théorie des nullités", *R.C.J.B.* 1977, 611, nr. 8.

²³ Artikel 703 Ger. W. luidt: "*rechtspersonen treden in rechte op door tussenkomst van hunbevoegde organen. Om van hun identiteit te doen blijken in de dagvaardingen in elke akte van rechtspleging is het voldoende hun benaming, hunrechtskarakter en hun maatschappelijke zetel op te geven. De partij tegenwie zodanige akte van rechtspleging wordt ingeroepen heeft evenwel hetrecht om in elke stand van het geding te eisen dat de rechtspersoon deidentiteit meedeelt van de natuurlijke personen die zijn organen zijn.*"

Het verzoek tot officiële kennisgeving van de statuten van een vennootschap, cliënt van de tegenstrever, is geen officiële brief.²⁴ Dergelijk verzoek is geen mededeling van feiten en is ook geen mededeling die een akte van rechtspleging uitmaakt al voorziet artikel 877 Ger. W. in een procedure hiervoor. De uitnodiging tot voorlegging van de stukken dient evenwel uit te gaan van een partij, gericht naar de rechtbank. Men kan derhalve de uitnodiging tot voorlegging van stukken terugvinden in de conclusies van partijen, maar daar is geen officiële brief voor nodig.

De eerste uitzondering voorziet een tweede categorie van brieven, namelijk mededelingen die een akte van rechtspleging vervangen. Wat hieronder moet worden verstaan is niet duidelijk. Indien een handeling immers wordt gesteld die een proceshandeling vervangt, lijkt die vervangende proceshandeling zelf ook wel een proceshandeling te zijn.²⁵ Misschien bedoelt men een brief van een advocaat waarmee hij zijn tegenstrever uitnodigt om vrijwillig te doen waartoe zijn cliënt zondig kan worden gedwongen zoals de uitnodiging tot mededeling van de identiteit van de natuurlijke personen die de organen zijn van een rechtspersoon. Meer waarschijnlijk is dat deze terminologie ontleend werd aan de Franse regeling inzake vertrouwelijkheid van briefwisselingen, waar advocatenbrieven die een proceshandeling vervangen wel gebruikelijk waren en zijn.²⁶ De advocatenakte, zoals voorgesteld op een congres te Brussel in 2005 door de vier grootste balies van het land, lijkt daar in grote mate aan te beantwoorden.

B. Uitzondering 2: Elke mededeling die, uitdrukkelijk als niet vertrouwelijk bestempeld, een éézijdige verbintenis zonder voorbehoud inhoudt

Deze uitzondering bevat een aantal cumulatieve bestanddelen:

- het gaat om elke mededeling;
- waarbij uitdrukkelijk wordt gesteld dat ze niet vertrouwelijk is;
- waarin een éézijdige verbintenis wordt opgenomen;
- zonder voorbehoud.

Het is dus niet belangrijk of de éézijdige verbintenis wordt aanvaard. Het is evenmin noodzakelijk dat het officiële karakter van de brief wordt aanvaard.

De vermelding dat het om een verbintenis zonder voorbehoud gaat wil niet zeggen dat de toezegging niet mag verbonden worden aan het vervullen van voorwaarden in hoofde van de wederpartij aan wie de brief is gericht. Zo kan de toezegging om een betaling te doen verbonden zijn aan de voorwaarde

²⁴ Zie advies nr. 10 van het departement deontologie van de OVB.

²⁵ D. LINDEMANS, *Briefwisseling tussen advocaten*, uitgegeven door de Orde van Advocaten te Antwerpen, 2002 – 2003, nr. 10.

²⁶ D. LINDEMANS, *Briefwisseling tussen advocaten*, uitgegeven door de Orde van Advocaten te Antwerpen, 2002 – 2003, nr. 10 en R. MARTIN, *Déontologie de l'avocat*, Parijs, Litec, 1995, 299, nr. 462.

dat er geen bijkomende uitvoeringskosten worden gemaakt of onder voorwaarde dat tegen een welbepaalde dag een wederprestatie wordt geleverd.

De meest klassieke voorbeelden van deze uitzondering zijn:

- een belofte tot betaling;
- een belofte om een vonnis niet uit te voeren mits welbepaalde voorwaarden;
- een schulderkenning;
- het voorstel om fondsen in de deposito- en consignatiekas te storten.

C. Uitzondering 3: Een door de geadresseerde uitdrukkelijk als niet vertrouwelijk aanvaarde mededeling, die zonder voorbehoud en niet vertrouwelijk is gedaan, om er kennis van te geven aan de andere partij

In deze uitzondering gaat het om brieven die een cliënt zonder advocaat normalerwijze zelf naar zijn tegenpartij zou hebben geschreven. Het zijn dus mededelingen die een advocaat formeel namens zijn cliënt doet, met de bedoeling dat de raadsman van de wederpartij daarvan kennis zou geven aan zijn cliënt.

Omdat het hier kan gaan over mededelingen van allerlei aard en dus omwille van het algemeen karakter, wordt vereist dat de geadresseerde het officieel karakter van de brief moet aanvaarden. Het vermoeden van stilzwijgende aanvaarding kan hier niet spelen. Immers, sinds 8 mei 1980 is in dit reglement het woordje “uitdrukkelijk” toegevoegd aan deze uitzondering. De tegenstrever is dus niet verplicht om het officieel karakter van de mededeling te aanvaarden. Het is niet omdat de aanvaarding van het officieel karakter uitdrukkelijk moet zijn, dat die aanvaarding schriftelijk moet gebeuren. Het kan dus eveneens mondeling.²⁷ Zoals steeds verplicht de loyaliteit de ontvangende advocaat binnen redelijke termijn standpunt in te nemen. Doet hij dit niet, wil dit nog niet zeggen dat de brief als officieel zal aanvaard worden. Immers, de sanctie van het niet respecteren van de regels van de loyaliteit kan geen voldoende verantwoording zijn om de uitzonderingen op het vertrouwelijk karakter van de briefwisseling tussen advocaten op te heffen. Daarvoor is de toestemming van de Stafhouder noodzakelijk die zal beoordelen zoals hierboven gesteld. In ieder geval zal het officieel beantwoorden van een dergelijke brief minstens voor gevolg hebben dat de mededeling als officieel werd aanvaard.

²⁷ J. STEVENS, *o.c.*, nr. 843 en P. LAMBERT, *o.c.*, 522.

D. Uitzondering 4: de als niet vertrouwelijk aangemerkte mededeling met een nauwkeurige omschrijving van precieze feiten, en het antwoord daarop, die een gerechtsdeurwaarderexploot of een mededeling van partij tot partij vervangt

De cumulatieve bestanddelen van deze uitzondering zijn de volgende:

- het gaat om elke mededeling;
- die niet vertrouwelijk gedaan wordt;
- die uitsluitend de nauwkeurige omschrijving van precieze feiten bevat;
- ter vervanging van een deurwaarderexploot of van een mededeling van partij tot partij;
- en het antwoord op dergelijke mededeling.

Wellicht geeft, naast de zogenaamd gemengde brieven, deze uitzondering aanleiding tot de meeste betwistingen inzake briefwisseling tussen advocaten en het vertrouwelijk karakter ervan. De oorzaak ligt wellicht in de voorbeelden die destijds door de Nationale Orde zelf werden gegeven.²⁸ De Nationale Orde had weldegelijk goed aangegeven dat de brieven niets anders mogen bevatten dan de hierboven vermelde gegevens en stelde als voorbeeld:

- -de mededeling dat de bouwwerken op een bepaalde datum zullen starten;
- -de mededeling dat een cliënt op een bepaalde dag aanwezig zal zijn;
- -de mededeling dat een termijn is verlengd;
- -de bevestiging van de ontvangst van een geldsom op een welbepaalde dag.

Maar ook werd als voorbeeld gegeven, een brief als antwoord op de sommatie van een advocaat bij de aanvang van een geschil (aan de tegenpartij in persoon toegezonden) vooraleer de geadresseerde een advocaat heeft gekozen. Zoals hierboven reeds gesteld moet dit voorbeeld genuanceerd worden en is het officieel karakter van het antwoord zeker niet duidelijk.

Het reglement schrijft immers voor dat dit uitzonderingsgeval strikt beperkt moet blijven tot precieze feiten, tot naakte feiten; een brief, waarin over tal van andere aangelegenheden wordt gehandeld, of waarin een argumentatie wordt gegeven, zal dus als vertrouwelijk worden bestempeld en niet als toepassing van het uitzonderingsgeval worden beschouwd. Het betwisten van een factuur om bepaalde in de brief opgenomen redenen, waarmee men zich dus niet beperkt tot feiten maar eerder in rechte treedt, kan evenmin als een officiële brief worden gezien tussen advocaten.

Tot slot, en zoals reeds hoger werd gesteld, zal deze uitzondering niet kunnen ingeroepen worden om op officiële wijze een stuk op te vragen bij de advocaat van de wederpartij.²⁹

²⁸ Zie mededelingen van de Nationale Orde van Advocaten 1987/1, 4.

²⁹ Zie ook advies nr. 10 van het departement deontologie van de OVB.

E. Uitzondering 5: elk voorstel, zelfs vertrouwelijk gedaan uit naam van een partij, dat uit naam van de andere partij onvoorwaardelijk wordt aangenomen

Bij de cumulatieve bestanddelen van deze uitzondering wordt niet alleen elke mededeling bedoeld, maar vooral deze die zelfs vertrouwelijk overgemaakt zijn ten verzoeken van een partij en die welbepaalde voorstellen bevatten. Een brief met een formeel aanbod tot transactie, die gevolgd wordt door een brief waarbij dit formeel aanbod onvoorwaardelijk wordt aanvaard, maakt dat beide brieven automatisch een officieel karakter krijgen. Deze uitzondering wordt vaak ingeroepen om dadingen of transacties te bewijzen of het tot stand komen ervan aan te tonen. Meestal wil de partij die een akkoord of een dading wil bewijzen, gebruik kunnen maken van de briefwisseling die tussen de advocaten werd geschreven. Belangrijk hierbij is dat het voorstel moet gedaan zijn uit naam van een partij. Dit wil niet zeggen dat de brief pas officieel wordt voor zover de opdracht van de cliënt bewezen is door een mandaat. Immers, de advocaat die een voorstel formuleert zonder daartoe gemachtigd te zijn, stelt zichzelf bloot aan problemen. Zijn brief zal wel mogen worden overgelegd, maar als het mandaat niet bewezen kan worden zal de cliënt niet gebonden zijn door het voorstel en door de aanvaarding ervan.³⁰ Het Hof van Cassatie beschouwt, overeenkomstig artikel 507 Ger. W. (oud artikel 501 Ger. W.), het reglement inzake de vertrouwelijkheid van briefwisseling als een wet. Het Hof van Cassatie heeft dus de bevoegdheid om problemen in verband met de vertrouwelijkheid aan deze reglementaire bepalingen te toetsen.³¹

In het geval waarin een cliënt zijn advocaat niet tegensprak, kon de rechtbank oordelen dat de cliënt het mandaat van zijn raadsman niet betwistte en dat de advocaat dus geldig kon schrijven dat zijn cliënt in het vonnis berustte.³²

Het voorstel dat wordt gedaan moet niet schriftelijk zijn en niet uitdrukkelijk, maar wel ondubbelzinnig en onvoorwaardelijk zijn aanvaard namens de wederpartij zelf.³³ Antwoordt de advocaat van de wederpartij ten persoonlijke titel of onder voorwaarden, dan blijft de briefwisseling vertrouwelijk. Het is ten slotte ook niet noodzakelijk dat een voorstel in detail is uitgewerkt. Het moet gaan om een duidelijk en onvoorwaardelijk voorstel. De brief met het voorstel voor een principeakkoord is officieel van zodra het voorstel is aanvaard.³⁴

³⁰ Cass. 30 december 1986, *Arr. Cass.* 1986-1987, nr. 571.

³¹ Antwerpen 17 maart 1992, *T.B.H.* 1992, 1051.

³² Luik 15 juni 1992, *Jur. Liège* 1982, 367.

³³ Zie ondermeer advies nr. 67 van het departement deontologie van de OVB.

³⁴ J. STEVENS, *o.c.*, nr. 845.

§ 3. DE AANBEVELINGEN

Het reglement van de Nationale Orde bevat ook een aantal aanbevelingen onder artikel 2:

- het is aangewezen zich schriftelijk te doen dekken door de cliënt;
- het is aangewezen kort en bondig te zijn in de mededelingen met een officieel karakter, dit karakter in de brief zelf te vermelden en elke verdere mededeling, die een vertrouwelijk karakter bewaart op een afzonderlijk schrijven te doen.

De verantwoording van deze aanbevelingen ligt voor de hand. Voor bepaalde proceshandelingen heeft de advocaat een bijzonder mandaat nodig, zoals afstand en berusting. De cliënt kan dus bepaalde proceshandelingen ontkennen. Maar, zoals hierboven reeds gesteld, dit heeft geen invloed op de overlegging van briefwisseling: een brief waarin de afstand van een vordering of de berusting in een vonnis wordt medegedeeld, is officieel. Dit officiële karakter verdwijnt niet zonder mandaat. De cliënt is uiteraard niet noodzakelijk gebonden door wat zijn advocaat is geschreven. Ook het reglement van de Nationale Orde bevestigt dit in artikel 5: *“Het recht de briefwisseling over te leggen wijzigt niets aan het bestaan en de draagwijdte van de ingeroepen overeenkomsten”*.

Ook de tweede aanbeveling ligt voor de hand en houdt verband met wat reeds hierboven werd gesteld inzake de zogenaamd gemengde brieven. Om dergelijke gemengde brieven zoveel als mogelijk uit te sluiten wordt aangeraden niet vertrouwelijke mededelingen kort te houden en in een apart schrijven.

HOOFDSTUK IV. ENKELE SLOTBEMERKINGEN

§ 1. DE BEVOEGDHEID VAN DE STAFHOUDER EN DE LOYALITEIT

Het reglement voorziet onder artikel 3 dat de Stafhouder in voorkomend geval zorgt voor de loyale toepassing van artikel 2. Artikel 2 bepaalt dat brieven zonder toelating van de Stafhouder mogen overgelegd worden als zij beantwoorden aan één van de vijf uitzonderingen. Het feit dat de Stafhouder “in voorkomend geval” optreedt, benadrukt nogmaals dat de Stafhouder alleen zal tussenkomen in geval van meningsverschil tussen de advocaten.

De Stafhouder dient te zorgen voor de loyale toepassing van het reglement; hij heeft derhalve niet de bevoegdheid, op grond van de loyaliteit? af te wijken van het reglement en bij betwisting tussen advocaten de overlegging toe te laten van briefwisseling tussen advocaten die niet onder de uitzonderingen van artikel 2 vallen. Hij moet enkel waken over de loyale toepassing.

Een van de meest geziene voorbeelden hiervan is de tussenkomst van de Stafhouder indien er een betwisting ontstaat over de vertrouwelijkheid van de briefwisseling die niet onmiddellijk aan de orde is gebracht maar pas nadat de brief reeds is overgelegd.³⁵

In het in voetnoot 34 aangehaalde advies nr. 71 van het departement deontologie van de OVB was bij een betwisting over de al dan niet vertrouwelijkheid van de briefwisseling door de beide tussenkomende stafhouders eigenlijk al beslist dat de brief waarover betwisting ontstond weldegelijk vertrouwelijk was. Beide Stafhouders stellen evenwel vast dat dit belangrijke consequenties had voor het betrokken dossier, althans voor de verdediging die gevoerd wordt door één van beide confraters in die zin dat hij, nu hij geen bewijs meer had namens zijn cliënte bepaalde facturen te hebben geprotesteerd, de andere advocaat, zijn tegenstrever, de plicht van loyaliteit heeft dat hij niet mag ontkennen dat er een protest is geweest van de factuur en wel door zijn tegenstrever aan hemzelf. De vraag is evenwel of alleen dit gegeven voldoende is. Bepaalde Stafhouders of bepaalde confraters wensen een zogenaamd protocol op te stellen. In Brussel, maar ook in andere balies, zeker in het zuiden van het land, is dit meer gebruikelijk. De aanbevelingen van het departement deontologie van de OVB gaan evenwel in een andere richting. Men vermijdt zoveel als mogelijk het opstellen van een protocol en indien zou blijken dat de plicht van loyaliteit verder moet gaan dan het verbod te ontkennen dat er een protest is geweest van een welbepaalde factuur door een vertrouwelijke brief, dan nog kunnen en moeten Stafhouders die plicht tot loyaliteit duidelijker leggen. Indien het bijvoorbeeld gaat om een protest tegen een factuur, is ook belangrijk dat de datum wordt begrepen in de loyaliteitsverplichting, omdat de datum met betrekking tot het protest van een factuur vaak, zoniet meestal van doorslaggevend belang is. Het is dus niet voldoende te zeggen dat een factuur is geprotesteerd, ze moet ook binnen korte termijn zoals de wet voorschrijft, worden geprotesteerd. Beide advocaten kunnen met dergelijke richtlijn van de Stafhouders rekening houden in hun conclusies, wat vaak een meer voor de hand liggende oplossing biedt dan een protocol met

³⁵ Zie adviezen nr. 47 en 71 van het departement deontologie van de OVB.

mogelijke interpretatiemoeilijkheden.

Deze loyaliteitsverplichting moet evenwel ook niet verder gaan. De redenen van het protest, of de inhoudelijke betwisting behoort niet tot de loyaliteit, zoniet zou de vertrouwelijkheid op zichzelf volledig uitgehold worden.

§ 2. DE BEVOEGDHEID VAN VERSCHILLENDE STAFHOUDERS

In geval er een betwisting ontstaat tussen advocaten van verschillende balies voorziet het reglement van de Nationale Orde dat de beslissing van de Stafhouder van de balie van het arrondissement waar de briefwisseling zal worden overgelegd de doorslag geeft, indien één van de betrokken advocaten van zijn balie deel uitmaakt. In het andere geval, maar ook voor internationale en buitenlandse rechtsmachten geldt de meest beperkende opvatting. Voor problemen die op de zitting ontstaan is altijd de Stafhouder van de balie van de rechtsmacht waar de zaak voorkomt bevoegd. Belangrijk is ook dat bij de verandering van raadsman in de loop van het geding, de Stafhouder van de balie waarvan de nieuwe advocaat deel uitmaakt, niet kan terugkomen op de beslissing genomen door de Stafhouder van de balie waartoe de vorige advocaat behoort.

De regeling inzake de internationale en buitenlandse rechtsmachten en de beperkende opvatting die daarin is ingebouwd sinds de laatste wijziging van het reglement van de Nationale Orde op 8 mei 1980 lijkt wat overbodig. Immers, de gedragscode van de CCBE heeft, zoals hierboven reeds bepaald, voorgeschreven dat grensoverschrijdende activiteiten van Belgische advocaten worden onderworpen aan de regeling van de gedragscode zelf. In beginsel is deze briefwisseling dus niet vertrouwelijk.

§ 3. GEVOLGEN VAN DE ONGEOORLOOFDE OVERLEGGING VAN BRIEFWISSELING

Indien briefwisseling zou neergelegd worden met miskennis van de bepalingen van het reglement van de Nationale Orde kan de vraag gesteld worden welke sanctie daaraan kan verbonden worden. Er blijven uiteraard de tuchtrechtelijke gevolgen, maar welke zijn de gevolgen die hoven en rechtbanken daaraan kunnen verbinden? De rechtspraak ter zake is nogal uiteenlopend. Bepaalde rechters verklaren niet gebonden te zijn door de deontologische regelen en onderzoeken zelf of er sprake is van vertrouwelijkheid van briefwisseling en of zij daar, zo nodig, zelf de marginale toetsing van moeten doen. Dit mag verbazen omdat, ondanks de bepalingen van de artikelen 486 en 507 Ger.W.(oud artikel 501 Ger. W.), de reglementen van de Nationale Orde weldegelijk gelden als wetten, maar hoven en rechtbanken zijn niet de rechters van onze deontologische bepalingen.

Net als bij de betwisting inzake de huiszoeken bij advocaten en advocatenkantoren en de vraag of de Stafhouder dan wel de onderzoeksrechter nagaat of bepaalde stukken behoren tot het

beroepsgeheim, ontstaat hier een onaanvaardbare situatie. De rechtbank krijgt kennis van een al dan niet vertrouwelijke brief, waarvan zij, na het lezen ervan, tot de conclusie moet komen dat zij er geen kennis van had mogen krijgen. Heel wat rechtbanken verzenden de advocaten met dergelijke deontologische problemen - terecht - naar hun Stafhouder of weren de brief uit de debatten.

Zoals ik reeds heb moeten vaststellen inzake het beroepsgeheim en de omschrijving van de inhoud van het beroepsgeheim, moet ook nu weer verwezen worden naar de Franse wetgeving ter zake. De Franse wet van 1997 inzake het beroepsgeheim³⁶ stelt dat de briefwisseling tussen advocaten niet enkel vertrouwelijk is, maar bovendien behoort tot het beroepsgeheim.

Tot slot, heel wat rechtsleer en rechtspraak huldigen de opvatting dat briefwisseling die ten onrechte of ongeoorloofd wordt overgelegd, een onrechtmatig bewijs uitmaakt omdat het in strijd is met een reglement van de Nationale Orde dat overeenkomstig artikel 507 Ger. W. geldt als wet.³⁷ De rechtbank kan zich immers niet inlaten met het feit of het reglement al dan niet terecht is toegepast; met andere woorden, indien er geen toelating van de Stafhouder tot overlegging van de briefwisseling en de daarmee gepaard gaande opheffing van de vertrouwelijkheid, voorligt, moet deze briefwisseling als vertrouwelijk worden beschouwd en moet de rechter ze uit de debatten weren.³⁸

§ 4. RECENTE ONTWIKKELINGEN

Met de regelmaat van een klok wordt de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten in vraag gesteld. De Europese gedragscode die het principe van de niet – vertrouwelijkheid huldigt wordt hierbij vaak geciteerd als universeel model. Toch moet opgemerkt worden dat de Europese gedragscode niet van toepassing is voor briefwisseling met niet-EU advocaten. Indien er derhalve briefwisseling moet gevoerd worden met niet-EU advocaten dient men zich vooraf te vergewissen of er in het land waar de buitenlandse confrater werkzaam is regels bestaan die het mogelijk maken om de vertrouwelijkheid van de briefwisseling te verzekeren. Indien dit niet kan, moet nagegaan worden in welke mate een overeenkomst kan afgesloten worden die de vertrouwelijkheid van de briefwisseling kan garanderen. Indien niet mogelijk, zal de briefwisseling niet vertrouwelijk dienen te verlopen.

Maar ook voor de nationale briefwisseling gaan er meer en meer stemmen op om wijzigingen aan te brengen aan de principes of aan het reglement.³⁹ De OBFG heeft een nieuw project uitgewerkt waarbij het reglement van de Nationale Orde op enkele essentiële punten wordt aangepast. Zo zou de

³⁶ Artikel 66-5 van de Wet nr. 71-1130 van 31 december 1971, gewijzigd door de Wet nr. 97-308 van 7 april 1997.

³⁷ B. ALLEMEERSCH en P. SCHOLLEN, "Behoorlijk bewijs in burgerlijke zaken over de geoorloofdheidsvereiste in het burgerlijk bewijsrecht", *R.W.* 2002-2003, 41-60.

³⁸ Kh. Brussel 29 september 2000, *J.L.M.B.* 2003, nr. 343.

³⁹ Zie ontwerpreglement van de OBFG, 7 februari 2006.

mogelijkheid om vertrouwelijke brieven toch nog te kunnen overleggen, mits toestemming van de Stafhouder, totaal worden uitgesloten. Het nieuwe ontwerp voorziet eveneens dat het antwoord dat een advocaat geeft op een brief die zijn cliënt heeft ontvangen van de raadsman van de wederpartij vóór zijn tussenkomst, voor zover hij zelf dit antwoord als officieel beschouwt en kwalificeert, een nieuwe en bijkomende uitzondering is op de regel van de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen advocaten. Bij de derde uitzondering stelt de OBFG voor om elke mededeling, die zonder voorbehoud en niet vertrouwelijk is gedaan ten verzoeken van een partij om er kennis van te geven aan een andere partij, als een uitzondering te zien op de vertrouwelijkheid en niet meer de voorwaarde te stellen dat de geadresseerde de mededeling uitdrukkelijk moet aanvaarden als zijnde niet vertrouwelijk. De brief is in ieder geval niet vertrouwelijk tenzij de bestemming uitdrukkelijk en dadelijk het niet vertrouwelijk karakter ervan weigert.

De voorgestelde wijzigingen dragen niet allen de goedkeuring weg van de OVB zodat het weinig waarschijnlijk is dat het nationale reglement effectief zal wijzigen in de loop van de volgende jaren. Tenzij elke regionale orde zijn weg gaat wat de vertrouwelijkheid van de briefwisseling met advocaten betreft en zo de daarmee gepaard gaande mogelijkheid tot onderhandelen ook in het binnenland en nationaal zal beperken.